

Osoby niepełnosprawne są równouprawnione

Strategia UE w sprawie niepełnosprawności 2010–2020

Komisja Europejska

Równe prawa, równe szanse

Europejska wartość dodana

Około 80 mln mieszkańców UE, czyli jedna szósta całej populacji, jest w jakiś sposób upośledzonych. Osoby te często nie mogą w pełni uczestniczyć w życiu społecznym i gospodarczym z powodu barier wynikających ze stosunku do niepełnosprawnych oraz kwestii środowiskowych. Poza tym wskaźnik ubóstwa wśród niepełnosprawnych jest o 70% wyższy niż średnia.

Ponad 30% 75-latków jest w pewien sposób upośledzonych, a ponad 20% cierpi z powodu poważnego upośledzenia. Odsetek niepełnosprawnych rośnie w miarę starzenia się populacji UE.

Chociaż to państwa członkowskie są głównie odpowiedzialne za działania w kwestii niepełnosprawności, UE uzupełnia ich działania i stwarza warunki sprzyjające dalszemu postępowi. Działania UE rozpoczynają się od analizy odpowiednich obszarów polityki, dokonywanej z perspektywy osób niepełnosprawnych. Dzięki temu rośnie zrozumienie potrzeb tych osób. Potrzeby te są uwzględniane podczas opracowywania polityki i legislacji. W ten sposób UE dąży do zapewnienia wszystkim niepełnosprawnym możliwości korzystania z podstawowego prawa człowieka do aktywnej integracji i pełnego uczestniczenia w społeczeństwie.

Stanowisko ONZ w sprawie niepełnosprawności

Osoby niepełnosprawne są na równi uprawnione do zachowania godności i niezależności oraz do pełnego uczestniczenia w życiu społecznym. Umożliwienie im korzystania z tego uprawnienia znajduje się zarówno w centrum działań UE, jak i Konwencji praw osób niepełnosprawnych ONZ, której jednym z sygnatariuszy jest UE.

Celem tej Konwencji, która wraz z Protokołem weszła w życie 3 maja 2008 r., jest promowanie i ochrona pełnego i równego korzystania przez osoby niepełnosprawne z wszystkich praw i podstawowych swobód człowieka. Treść Konwencji stanowi znaczący krok naprzód: niepełnosprawność jest przedstawiana nie tylko jako problem opieki społecznej, ale także kwestia prawna, związana z prawami człowieka.

Konwencja odzwierciedla podstawowe elementy Strategii UE w sprawie niepełnosprawności 2010–2020, która dotyczy zarówno działań przeciwko dyskryminacji, polityki równych szans, jak i aktywnej integracji ze społeczeństwem. Prawa przyjęte w Konwencji obejmują niemal wszystkie obszary polityki, a strategia UE w sprawie niepełnosprawności ma na celu zapewnienie pełnego wdrożenia tych praw.

Obszary działań

Dostępność

Dostępność ma podstawowe znaczenie dla udziału w społeczeństwie. Zatem strategia UE w sprawie niepełnosprawności ma na celu likwidację barier, na jakie napotykają niepełnosprawni. Najważniejsze obszary działań obejmują środowisko zabudowane, transport, informacje, komunikację i usługi.

UE korzysta z takich instrumentów, jak badania, polityka i legislacja oraz normalizacja, aby zapewnić dostępność produktów i usług w całej Unii. Poza tym podejmuje kroki wspierające funkcjonowanie rynku technologii asystujących, aby zapewnić jego działanie na korzyść niepełnosprawnych. Komisja Europejska promuje tzw. projektowanie uniwersalne, aby jak największa część populacji mogła odnieść korzyści. Komisja prowadzi również prace nad europejską ustawą o dostępności, określającą program ramowy w związku z towarami i usługami.

Uczestnictwo

Osoby niepełnosprawne i ich rodziny powinny mieć możliwość uczestniczenia na równi z innymi we wszystkich aspektach życia społecznego i gospodarczego. Powinny one mieć możliwość korzystania z praw obywatelskich, w tym z prawa do swobodnego poruszania się, wyboru miejsca zamieszkania i stylu życia, a także mieć pełny dostęp do wydarzeń kulturalnych, rozrywki i sportu.

Komisja pracuje nad eliminacją przeszkód, na jakie napotykają niepełnosprawni w życiu codziennym jako osoby fizyczne, konsumenci, studenci, a także uczestnicy życia gospodarczego i społecznego. Przykłady prac w tym zakresie obejmują: promocję europejskiej karty parkingowej dla niepełnosprawnych; wsparcie związane z przejściem z opieki instytucjonalnej na opiekę środowiskową w państwach członkowskich, a także promocję udziału w zajęciach sportowych, np. organizację specjalnych wydarzeń sportowych.

Równość

53% Europejczyków uważa, że dyskryminacja niepełnosprawnych i osób starszych jest najgłówniejsza w UE. Unia promuje równe traktowanie osób niepełnosprawnych w ramach podejścia obejmującego zarówno legislację i strategię przeciwdziałającą dyskryminacji, jak i propagowanie równych szans w ramach innej polityki. Zwraca również baczniejszą uwagę na wpływ, jaki wywierany jest na osoby niepełnosprawne przez dyskryminację ze względu na wiek, płeć oraz orientację seksualną.

Komisja zapewnia pełne wdrożenie dyrektywy UE zakazującej dyskryminacji niepełnosprawnych na rynku pracy. Promuje też różnorodność i zwalcza dyskryminację przez zwiększanie świadomości na poziomie UE i poszczególnych krajów, jak również wspiera organizacje pozarządowe w pracach w tym obszarze.

Komisja złożyła projekt kolejnej dyrektywy związanej z równym traktowaniem, jednak tym razem poza sferą zatrudnienia, w związku z dostępem do towarów i usług.

Zatrudnienie

Dobra praca zapewnia niezależność finansową, wspiera rozwój osobisty i stanowi najlepszą ochronę przed ubóstwem.

Komisja dąży do poprawy zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Zwraca szczególną uwagę na trudności młodych osób niepełnosprawnych. W ramach konsultacji z partnerami społecznymi uwzględniane są warunki pracy i rozwój kariery. Inne działania obejmują zwiększenie dostępności miejsc pracy, wspieranie szkoleń na stanowisku pracy oraz zwiększenie dostępu do otwartego rynku pracy dla niepełnosprawnych w zatrudnieniu chronionym.

Ponieważ wiele osób niepełnosprawnych wymaga pomocy, wzrasta zapotrzebowanie na opiekunów i usługodawców.

Państwa członkowskie same ustalają własną politykę zatrudnienia w zgodzie z wytycznymi europejskimi. Celem strategii europejskiej 2020, dążącej do skutecznego, zrównoważonego i zintegrowanego wzrostu, jest 75-procentowy wskaźnik zatrudnienia w Europie. Aby osiągnąć ten wynik, integracja niepełnosprawnych na rynku pracy musi być większa, co także pomoże spełnić kolejny cel – wyprowadzenie 20 mln Europejczyków z ubóstwa do 2020 r.

Edukacja

Strategia UE w sprawie niepełnosprawności 2010–2020 podkreśla równy dostęp do edukacji na wysokim poziomie oraz kształcenia ustawicznego. Są to podstawowe czynniki umożliwiające niepełnosprawnym uczestniczenie w społeczeństwie i poprawę jakości życia. Jednakże celu tego jeszcze nie osiągnięto, a w edukacji europejskiej nadal występuje w dużym stopniu zjawisko segregacji.

UE uznaje narodową odpowiedzialność za treść kształcenia i jego organizację. Jednocześnie wspiera narodowe wysiłki w zakresie promowania integracji w edukacji oraz kształcenia ustawicznego dla uczniów i studentów niepełnosprawnych. Promuje również ich mobilność w obrębie UE w ramach programu kształcenia ustawicznego.

Ochrona socjalna i integracja

Osoby niepełnosprawne powinny mieć możliwość korzystania z usług takich, jak ochrona socjalna, programy ograniczające ubóstwo, pomoc dla niepełnosprawnych oraz mieszkania komunalne. Choć państwa członkowskie ponoszą osobną odpowiedzialność za te kwestie, wspólnie ustalają cele i wskaźniki w programie ramowym zwanym otwartą metodą koordynacji.

Wysiłki państw oceniane są przez Komisję i Radę we wspólnym raporcie, przedstawiającym osiągnięcia inicjatyw na poziomie UE w poszczególnych krajach. Komisja wspiera także państwa kandydujące i przystępujące do UE w reformowaniu ich systemów pomocy społecznej. Priorytety określone są w opracowywanych wspólnych memorandumach w sprawie integracji społecznej.

UE wspiera działania krajowe na rzecz zapewnienia wysokiego poziomu zrównoważonej ochrony socjalnej dla osób niepełnosprawnych, szczególnie dzięki wymianie doświadczeń związanych z prowadzoną polityką. Poza tym promuje także opracowywanie i wdrażanie programów innowacji społecznych.

Zdrowie

Osoby niepełnosprawne potrzebują równego dostępu do opieki zdrowotnej wysokiej jakości, uwzględniającej różnice płci, w tym opieki profilaktycznej, rehabilitacji oraz innych usług specjalnych.

Państwa członkowskie ponoszą główną odpowiedzialność za organizowanie i świadczenie usług zdrowotnych. Komisja wspiera politykę usprawniającą dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej i usług specjalnych dla osób niepełnosprawnych. Promuje również zachowanie zasad BHP w pracy, aby ograniczyć ryzyko niepełnosprawności powstałej wskutek wypadku w miejscu pracy, a także pomaga niepełnosprawnym powrócić na rynek pracy.

Działania zewnętrzne

UE i państwa członkowskie wspierają prawa niepełnosprawnych w polityce zewnętrznej, w tym w zakresie rozszerzania UE i rozwoju międzynarodowego.

UE podkreśla, że status niepełnosprawności jest kwestią związaną z prawami człowieka, zwiększając świadomość na temat Konwencji praw osób niepełnosprawnych ONZ w ramach działań pomocy humanitarnej. Będzie kontynuować promowanie kwestii związanych z niepełnosprawnymi w organizacjach międzynarodowych, takich jak ONZ, Rada Europy czy Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju. Komisja nadzoruje również postępy krajów kandydujących do UE lub będących potencjalnymi kandydatami w zakresie promocji praw osób niepełnosprawnych. W tym celu korzysta z przedakcesyjnych instrumentów pomocy finansowej.

Instrumenty UE

Strategia UE w sprawie niepełnosprawności 2010–2020

Strategia UE w sprawie niepełnosprawności 2010–2020 stanowi program ramowy podejmowanych działań na poziomie UE i poszczególnych krajów w zakresie poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych. Cele strategii to:

- zapewnienie dostępności towarów i usług oraz promowanie technologii asystujących;
- zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnych korzyści obywatelskich w UE;
- promowanie świadczenia wysokiej jakości usług środowiskowych;
- zwalczanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych;
- umożliwienie dużo większej liczbie osób niepełnosprawnych dostępu do otwartego rynku pracy;
- promowanie integracji w edukacji i kształcenia ustawicznego dla uczniów i studentów niepełnosprawnych;
- zwalczanie ubóstwa i zjawiska wykluczenia społecznego przez zapewnienie godnych warunków życia;
- promowanie równego dostępu do usług zdrowotnych i powiązanych;
- promowanie praw osób niepełnosprawnych przez programy rozszerzania UE i rozwoju międzynarodowego;
- zwiększanie świadomości w kwestiach związanych z niepełnosprawnością oraz uświadamianie osobom niepełnosprawnym ich praw i możliwości korzystania z tych praw;
- zwiększenie poziomu korzystania z dostępności do UE oraz instrumentów służących przeciwdziałaniu dyskryminacji.

Instrumenty finansowe

Fundusze strukturalne

Europejski Fundusz Społeczny wspiera aktywną integrację niepełnosprawnych w społeczeństwie i na rynku pracy. Współfinansuje projekty zwiększające możliwości zatrudnienia i przystosowania personelu do rynku pracy. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego finansuje rozwój kluczowej infrastruktury w Europie. W ramach postanowień związanych z funduszami zakazuje się dyskryminacji niepełnosprawnych, zapewniając zgodność z wymogami prawnymi w kwestii dostępności. Państwa członkowskie są odpowiedzialne za priorytety w zakresie finansowania i wyboru projektów. Dostępność dla osób niepełnosprawnych jest ważnym kryterium wpływającym na ich wybór.

PROGRESS

W ramach programu zatrudnienia i solidarności społecznej – PROGRESS od 2007 r. sfinansowano kilka projektów związanych z niepełnosprawnością. Projekty te przyczyniły się do osiągnięcia celów UE w zakresie zatrudnienia, integracji społecznej i ochrony, warunków pracy, równości płci, zapobiegania dyskryminacji i zapewniania różnorodności personelu. W ramach programu PROGRESS odbywa się także współfinansowanie organizacji pozarządowych na poziomie UE.

Badawcze programy ramowe wspierają prace badawczo-rozwojowe odnoszące się do osób niepełnosprawnych w obszarach takich, jak technologia informacyjna i komunikacyjna, dostępność, transport, środowisko zabudowane, technologie asystujące oraz problemy społeczne.

Angażowanie obywateli

Każdego roku 3 grudnia Komisja Europejska we współpracy z Europejskim Forum Niepełnosprawności organizuje konferencję w celu rozpropagowania Europejskiego Dnia Osób Niepełnosprawnych.

Konferencje te gromadzą decydentów, osoby pełnosprawne i niepełnosprawne, naukowców, media i inne osoby zainteresowane. Konferencje stanowią element działania UE w zakresie promowania kwestii związanych z niepełnosprawnością, zgodnie ze strategią w sprawie niepełnosprawności.

Stymulują również wymianę dobrych praktyk w zasadniczych obszarach aktywnej integracji osób niepełnosprawnych, a także zachęcania ich do współpracy społecznej.

Każdego roku wybierany jest inny temat przewodni związany z niepełnosprawnością. W poprzednich latach były to m.in.: niezależne warunki mieszkaniowe, działania lokalne, rynek wewnętrzny, projektowanie uniwersalne, edukacja i zatrudnienie.

Ustalenia tych konferencji ujmowane są w polityce dotyczącej niepełnosprawności oraz wspierają strategię Komisji Europejskiej w sprawie niepełnosprawności.

Informacje dodatkowe

Ogólne informacje i linki do strategii w sprawie niepełnosprawności 2010–2020 UE.

www.parkingcard.europa.eu

Inne linki

- Konwencja praw osób niepełnosprawnych
<http://www.un.org/disabilities>
- Działania UE mające na celu zwalczanie dyskryminacji
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=pl&catId=423>
- Europejski Fundusz Społeczny
http://ec.europa.eu/employment_social/esf/index_en.htm

Nagroda Access City Award

Aby zachęcić miasta do zwiększania dostępności dla osób niepełnosprawnych, Komisja przyznaje doroczną nagrodę dla miast najbardziej dostępnych.

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=916>